

# Sateenkaariperheet ry

Vahvistettu vuosikokouksessa 5.2.2011



1. Johdanto .....	2
2. Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö .....	2
Poliittiset tavoitteet 2010–2015 -asiakirja .....	2
Lainsäädäntötyö ja ihmisoikeudet.....	3
Edunvalvonta ja palveluiden kehittäminen.....	4
Julkinen keskustelu.....	5
Tiedotteet.....	5
Edustukset .....	5
3. Yhteistyöverkostot.....	6
4. Kansainvälinen toiminta .....	7
5. Kehittämisen- ja julkaisutoiminta.....	8
6. Koulutustoiminta .....	8
7. Neuvontatoiminta .....	9
8. Vertais- ja tukitoiminta.....	10
Jäsenet ja muut perheet.....	10
Paikalliset perhetapaamiset ja tapahtumat .....	11
Leiritoiminta .....	12
Muut tapahtumat.....	13
9. Viestintä.....	13
10. Talous.....	14
11. Hallinto .....	14

## 1. Johdanto

*Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee*

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, perhe- ja nuorisotyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

Sateenkaariperheet ry kuuluu jäsenenä Lastensuojelun Keskusliittoon, Setaan ja Ilga-Europeen (International lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex association)

Sateenkaariperheet ry:n toimintavuosi 2010 oli yhdistyksen kolmastoista. Yhdistyksen toimintaa järjestettiin eri puolilla Suomea. Yhdistyksen tarkoituksena on sääntöjensä mukaan toimia Suomen sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien ja perhettä suunnittelevien sekä vanhemmuudesta, huoltajuudesta ja kasvattajuudesta kiinnostuneiden ihmisten kontaktifoorumina, tukiryhmänä, oikeuksien puolustajana, tiedonvälittäjänä ja edunvalvojana. Vuoden 2010 lopussa yhdistyksessä oli 596 jäsentä

Vuoden 2010 aikana yhdistyksen toiminta laajentui. Vertaistoimintaa järjestettiin useammalla paikkakunnalla. Tiedottamista laajennettiin. Kansainvälistä yhteistyötä tehtiin huomattavan aktiivisesti. Kotimaisessa vaikuttamistyössä käynnistyi uusia hedelmällisiä kumppanuuksia. Vuoden päätteeksi Sateenkaariperheet ry:n saavutti yhden pitkäaikaisista tavoitteistaan. RAY myönsi yhdistyksen ensimmäisen merkittävän avustuksen joulukuussa 2010.

## 2. Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö

Vuosi 2010 oli vilkas seksuaali- ja sukupuolivähemmistöpolitiikan saralla. Vuoteen mahtui sateenkaariperheiden kannalta tärkeitä lainmuutoksia ja lainsäädäntöhankkeita, valitettavia syrjintätapauksia, ennenkuulumattomia viharikoksia esimerkiksi Pride-tapahtumissa ja niistä seurannutta tärkeää yhteiskunnallista keskustelua. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja osallistui Ajankohtaisen Kakkosen Homo-iltaan, joka oli yksi vuoden 2010 mediatapauksista.

### *Poliittiset tavoitteet 2010–2015 -asiakirja*

Sateenkaariperheet ry:n vuosikokous vahvisti 13.2.2010 yhdistyksen poliittiset tavoitteet vuosille 2010–2015. Tavoiteohjelma on yhdistyksen ensimmäinen ja suuren työn tulos. Tavoiteohjelmaa tiedotettiin laajasti ennen kesän puoluekokouksia, joissa puolueet valmistelivat vaaliohjelmiaan. Tavoiteohjelman ensisijainen päämäärä on vaikuttaa vuoden 2011 hallitusohjelmaan. Tavoitteet tiivistyvät kymmeneksi kohdaksi, joiden tarkempi kuvaus löytyy tavoiteohjelma-asiakirjasta.

- Perhevapaat ja -etuudet tasapuolisiksi
- Yhdenvertainen avioliitto
- Samaa sukupuolta olevien avoparien lapsiperheet otettava huomioon lainsäädäntöä kehitettäessä
- Tapaamisoikeus voitava harkita kaikissa tilanteissa
- Useamman vanhemman juridinen vanhemmuus mahdollistettava
- Äitiysolettama luovutettuja sukusoluja hedelmöityshoidoissa käyttäneillä naispareilla
- Trans-ihmisten lapsiperhe-elämän haasteita purettava
- Uuden adoptiolain katsottava tulevaisuuteen
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöpolitiikka sekä vähemmistövaltuutettu
- Kaikkien perheiden Eurooppa

### *Lainsäädäntötyö ja ihmisoikeudet*

Vuoden 2010 merkittävimmät käynnissä olevat lainsäädäntöhankkeet olivat adoptiolainsäädännön ja perhevapaiden kokonaisuudistushankkeet. Merkittävin voimaan tullut lakiuudistus oli isyysvapaan ja isyysrahan mahdollistaminen osalle naisparien perheistä 1.9. lähtien. Avioliittolain uudistamisesta oli vuoden aikana paljon julkista keskustelua ja Oikeusministeriö teetti uudistuksesta pienimuotoisen selvityksen.

Yhdistys oli adoptiolain uudistusta valmistelevan Oikeusministeriön työryhmän kuultavana ja jätti työryhmälle myös kirjallisen lausunnon. Yhdistys seurasi työryhmän työn edistymistä vuoden aikana ja esitti uudistukseen liittyviä näkökantojaan julkisuudessa vuoden aikana. Työryhmä jätti esityksensä ministerille joulukuussa. Yhdistys valmisteli työryhmän esityksestä perusteellisen lausunnon, jonka palautusaika oli vuoden 2011 alussa. Työryhmän uudistus oli pääasiassa hyvä yhdistyksen tavoitteiden näkökulmasta, mutta 2011 panostetaan lukuisien yksityiskohtien muuttamiseen joko hallitus- tai eduskuntakäsittelyn aikana.

Perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksen valmistelemiseksi STM nimitti työryhmän vuoden 2010 alussa. Koska työryhmään ei asetettu Sateenkaariperheet ry:n eikä muiden Monimuotoiset perheet – verkoston järjestöjen edustajia, on suuri vaara, että työryhmän esitys ei ota perheiden moninaisuutta riittävästi huomioon. Tähän viittaa myös työryhmästä saadut kuulumiset. Yhdistys oli työryhmän kuultavana toukokuussa 2010 ja jätti tuolloin laajan kirjallisen lausunnon perhevapaiden uudistamisesta. Työryhmän työskentelyssä mukana ollut Väestöliitto teki oman uudistusesityksen työryhmässä ja pyysi yhdistystä lausumaan omasta mallistaan syksyllä 2010. Monimuotoiset perheet -verkoston järjestöjen kanssa järjestettiin 19.11. yhteinen seminaari eduskunnassa, jolla pyrittiin varmistamaan perheiden moninaisuuden huomioiminen erityisesti perhevapaajärjestelmän uudistamisessa. 27.10. verkosto julkisti yhteisen kannanoton perheiden moninaisuuden huomioimisesta ylipäätään perhepolitiikassa. Verkoston motoksi valikoitui ”Monimuotoisuus haastaa perhepolitiikan”, joka näkyi myös eduskunnassa loppuvuodesta toteutetussa joulukorttikampanjassa.

Suomi on ratifioinut 21 vuotta voimassa olleen YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen. Sopimuksen juhlavuonna 2009 yhdistys järjesti perhetapahtuman, jolla tehtiin sopimusta näkyväksi ja painotettiin sen koskevan myös sateenkaariperheiden lapsia. Vuonna 2010 yhdistys osallistui sopimuksen varjoraportin työstämiseen. Varjoraporttihanketta veti yhdistyksen kattojärjestö Lastensuojelun Keskusliitto.

Lausunnot:

- Adoptiolaista (kuultavana työryhmässä)
- Adoptiolaista (pyydetty lausunto työryhmän esityksestä)
- Perhevapaauudistuksesta (kuultavana työryhmässä)
- Väestöliiton perhevapaamallista (pyydetty lausunto)
- Lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisesta Suomessa

### *Edunvalvonta ja palveluiden kehittäminen*

Yhdistyksen tekemässä neuvontatyössä (ks. luku 7) tulee yhä enemmän tilanteita, joissa yhdistykseltä tarvitaan edunvalvonnan toimia. Suurimmat haasteet vuoden 2010 aikana liittyivät hedelmöityshoitokorvauksiin Kelasta, miesparien perhevapaisiin, isyysrahaa vastaavaan päivärahaan naispareilla, perheensisäisen adoption viranomais selvityksiin ja käräjäoikeuksien päätöksiin sekä isyyden tunnustamiseen koti-inseminaatiotapauksissa.

Edunvalvonta ja siihen liittyvät yhteydenotot viranomaisiin, valitusten työstäminen muutoksenhakulautakuntiin ja vetoomustuomioistuimiin ja yhteiskunnallisen keskustelun käyminen käytäntöjen selkeyttämiseksi veivät ennätysmäärän yhdistyksen puheenjohtajan ja hallitusten jäsenten ajasta vuoden 2010 aikana. Läheskään kaikkiin avunpyyntöihin ja epäkohtiin ei kyetty reagoimaan.

Hedelmöityshoitokorvaukset naispareille olleet ongelmallisia jo usean vuoden ajan. Kelan kanssa on käyty jatkuvaa keskustelua, mutta Kelan käytäntöjen muuttuminen on ollut tuskallisen hidasta. Naisparien kohdalla Kela on usein jättänyt korvauksia maksamatta näennäisesti yhdenvertaisten mutta epäsuoran syrjivien perusteiden nojalla. Yhdistys on ollut mukana valmistelemaan valituksia Kelan päätöksistä yhdessä hakijoiden kanssa. Osa Kelan päätöksistä on Kelan virkailijat itse korjanneet, osa on muuttunut muutoksenhakulautakunnassa. Kela työsti vuoden 2009 aikana sisäiset ohjeet naisparien hedelmöityshoitokorvaamiseksi. Yhdistykselle Kela ei ohjeistustaan kertonut. Uuden ohjeistuksen käyttöönotto näkyi aluksi entistä tiukempina korvauskäytäntönä ja entistä suurempina valitusmäärinä. Vuoden 2010 lopulla Kela on ottanut asiassa hiukan takaisinpäin ja tinkinyt joistain syrjivistä perusteistaan, kuten 12 inseminaation vaatimuksesta. Myös hedelmöityshoitoklinikat ovat olleet aktiivisia Kelan suuntaan hedelmöityshoitokorvauksista. STT uutisoi yhdistyksen avustuksella teemasta laajasti ja YLE valmisteli asiasta dokumenttia.

Syyskuun alussa astui voimaan lainuudistus, jonka perusteella naisparin sosiaalinen äiti on joissain tilanteissa oikeutettu isyysvapaata ja -rahaa vastaaviin vapaaseen ja etuuteen. Uudistus toteutettiin yhdistyksen lausunnosta huolimatta lakiteknisesti typerällä tavalla. Myös osa kansanedustajista on jälkikäteen harmitellut, että virhe pääsi tapahtumaan. Etuuden saaminen on sidottu sateenkaariperheissä juridiseen vanhemmuuteen (eli perheen sisäisen adoption vahvistamiseen) kun kaikissa muissa perheissä isyysraha perustuu joko parisuhteen virallistamiseen tai lapsen kanssa asumiseen. Perheen sisäisen adoption harkinta-ajan takia lainsäädäntö ei periaatteessa mahdollista vanhemman kotiin jäämistä lapsen syntymän yhteydessä vaan vasta myöhemmin. Tässä asiassa Kela on tulkinnut pääasiassa lainsäädännön tarkoitusta myönteisemmin ja suurimmassa osassa tapauksia vanhempi on voinut jäädä kotiin heti lapsen syntymän jälkeen, vaikkakin etuus on maksettu vasta adoption vahvistuttua. Epäonnistunut laki on kuitenkin synnyttänyt valtavan määrän hämmennystä perheissä, runsaasti yhteydenottoja yhdistykseen ja joissakin tilanteissa myös kestävämpiä päätöksiä Kelasta.

Perheen sisäinen adoptio tuli mahdolliseksi osassa sateenkaariperheitä syksyllä 2009. Vuoden 2010 aikana sekä sosiaalityöntekijöiden adoptioeuvontaprosessit että käräjäoikeuksien adoptiopäätökset aiheuttivat valtavat määrät selvityksiä, valituksia ja yhteydenottoja yhdistykseen. Perheen sisäisen adoption osalta lainsäädäntö on pääasiassa kunnossa, mutta viranomaiskäytäntöjen ja päätösten kehittyminen ja toimintaperiaatteiden asettuminen näyttävät kestävän yllättävän kauan. Yhdistys on osallistunut valitusten tekemiseen, ollut yhteyksissä adoptioeuvontaa tekeviin tahoihin, järjestänyt koulutusta ja käynyt asiasta julkista keskustelua.

Miesparien perhevapaat eivät ole lainkaan kunnossa eikä perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksen myötä ilmeisesti ole tiedossa paljonkaan parannusta asiaan. Ajoittain syntyy tilanteita, joissa miesparin kummallakaan osapuolella ei ole oikeutta minkäänlaisiin perhevapaisiin, edes niissä tilanteissa, joissa lapsi asuu tosiasiallisesti isiensä luona. Miesparien tapauksissa Kela tekee virkailijakohtaisesti erilaisia ratkaisuja eivätkä ratkaisut yleensä ole perhe-elämää tukevia.

### *Julkinen keskustelu*

Yhdistyksen puheenjohtaja osallistui keskustelijana syyskuussa järjestettyyn Ajankohtaisen Kakkosen Homoiltaan. Keskusteluohjelmasta syntyi valtava julkinen keskustelu ja yhdistyksellekin tuli paljon palautetta keskustelusta. Kohun myötä ennätysmäinen joukko ihmisiä erosi kirkosta. Yhdistys ei osallistunut keskusteluun uskonnosta, kirkosta ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä, mutta osa yhdistyksen jäsenistä ja aktiiveista oli mukana kirkon vaaleissa marraskuussa ja osallistui kirkon sisäiseen keskusteluun.

Kesällä Helsingin Pride-kulkueeseen iskettiin kyynelkaasupanoksin ja kymmeniä ihmisiä loukkaantui. Sateenkaariperheet ovat osallistuneet kulkueeseen monisatapäisellä joukolla. Onneksi kaasuisku ei osunut perheiden kohdalle kulkuetta. Isku synnytti kuitenkin laajaa keskustelua lasten turvallisuudesta. Yhdistyksen kesäleirillä käytiin asiasta johdettua keskustelua. Helsingin Pride-iskun ja myöhempien Setan paikallistoimistoihin kohdistuneiden iskujen yksi vaikutus oli, että yhdistys sai niiden myötä joitakin kannatusjäseniä.

### *Tiedotteet*

- 29.3.2010: Sateenkaariperheet ry:n poliittiset tavoitteet vuosille 2020–2015
- 1.9.2010: Sateenkaariperheiden Eurooppa-päivät nostavat esiin vakavia ihmisoikeusloukkauksia Euroopassa
- 27.10.2010: Noin 65 % lapsiperheistä on monimuotoisia. Monimuotoisuus haastaa perhepolitiikan

### *Edustukset*

- Puheenjohtaja Juha Jämsä toimi Setan hallituksen varajäsenenä
- Puheenjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Monimuotoiset perheet -verkoston järjestöjen toiminnanjohtajien tapaamisissa
- Puheenjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Perhejärjestöjen yhteistyöfoorumissa

- Puheenjohtaja ja hallituksen jäsen Kaisa Niittynen toimivat yhdistyksen edustajina NELFA-verkostossa
- Hallituksen varajäsen Kaisa Niittynen toimi Parisuhdepäivien neuvottelukunnassa
- Hallituksen jäsen Sini Huttunen valittiin Lastensuojelun Keskusliiton Lapsen oikeuksien neuvottelukuntaan
- Hallituksen jäsen Anna Moring toimi Setan politiikkavaliokunnan jäsenenä

### 3. Yhteistyöverkostot

Merkittävin kotimainen yhteistyöverkosto vuoden 2010 aikana oli Monimuotoiset perheet –verkosto, johon kuuluvat Adoptioperheet ry, Käpy – Lapsikuolemaperheet ry, Lapsettomien yhdistys Simpukka ry, Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen Nuoret Lesket ry, Suomen Uusperheellisten Liitto ry ja Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

Verkosto kokoontui toimintavuoden aikana kaksi kertaa koko päivän tilaisuuteen. 27. lokakuuta verkosto julkisti yhteiset eduskuntavaalitavoitteensa eduskunnassa. Tämä oli verkoston ensimmäinen yhteinen julkilausuma. Kannanotossa toivottiin perheiden moninaisuuden huomioimista perhepolitiikassa. Lisäksi 19.11. verkosto järjesti eduskunnassa seminaarin Perheiden moninaisuus haastaa perhepolitiikan. Sateenkaariperheet osallistui verkoston toimintaan aktiivisesti ja esimerkiksi luonnosteli yhteisen julkilausuman. Seminaarissa pääpuheenvuoron piti yhdistyksen puheenjohtaja Juha Jämsä. Joulun alla järjestettiin eduskunnassa yhteinen joulukorttikampanja, jolla muistutettiin kansanedustajia verkoston tavoitteista.

Toinen merkittävä verkosto on ollut Perhejärjestöjen Yhteistyöfoorumi, jonka molempiin tapaamisiin yhdistys osallistui. Tapaamisissa suunniteltiin kevään 2011 kaksipäiväistä seminaaria, jossa tavoitellaan koko perhejärjestökentän yhteisiä tavoitteita ja haistellaan perhetyön ja -politiikan uusimpia tuulia ja haasteita.

Väestöliiton kanssa yhteistyössä valmisteltiin hakemusta vuonna 2011 käynnistyvälle Perhenetti -hankelle, jolle myönnettiin RAY:n avustus joulukuussa 2010. Hankkeessa kehitellään perheille tukipalveluita nettiin. Palvelusta on mahdollista saada asiantuntija-apua ja ohjattua vertaisapua myös monimuotoisille perheille. Osana hanketta Sateenkaariperheet ry:lle tulee vuoden 2012 aikana osa-aikainen työntekijäresurssi, jolla toteutetaan sateenkaariperheiden neuvontaa ja tukea.

Lastensuojelun Keskusliiton EroNeuvo -hankkeen kanssa on tehty toimintavuoden aikana yhteistyötä toimitettaessa materiaalia eroaville tai eron uhan alla eläville sateenkaariperheille. Kehitystyölle saatiin Seta-säätiön apuraha keväällä 2010. Lastensuojelun Keskusliiton kanssa käytiin kehityskeskustelu joulukuussa 2010 ja suunniteltiin vuoden 2011 koulutusyhteistyötä.

Kataja ry:n johdolla yhdistys oli muiden parisuhdejärjestöjen verkoston kanssa järjestämässä syksyn 2010 parisuhdepäiviä ja suunnittelemassa syksyn 2011 parisuhdepäiviä. Yhdistyksellä on lähes joka vuosi puheenvuoro tai kanavatyöskentelyryhmä parisuhdepäivillä.

Suomen Fertilititeettiyhdistyksen kanssa tehtiin yhteistyötä hedelmöityshoitoklinikoiden kehittämiseksi kohtaamaan sateenkaariperheitä. Yhdistys koulutti yhdistyksen jäseniä ja osallistui työryhmätyöskentelyyn ohjeistuksen luomiseksi.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkohallituksen kanssa koulutus- ja kehittämissyhteistyötä tehtiin sekä perheasiaintoimiston, lapsityön että rippikoulutyön kanssa.

Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen kanssa yhdistys teki yhteistyötä liittyen laitoksen suunnitteilla olevaan sateenkaariperheiden tutkimushankkeeseen.

Seta ry:n kanssa tehdään yhteistyötä ennen kaikkea yhteiskunnallisessa vaikuttamistyössä ja tiedottamisessa. Vuoden aikana osallistuttiin Setan yleisiin kokouksiin ja jäsenjärjestöille suunnattuihin tapahtumiin ja koulutuksiin. Yhdistyksen puheenjohtaja on Setan hallituksen varajäsen.

Suomen Vanhempainliiton kanssa käynnistettiin neuvottelut vuonna 2011 käynnistyvästä tiedotus- ja koulutusyhteistyöstä.

Pelastakaa lapset ry:n ja Helsingin kaupungin adoptioyksikön kanssa tehtiin yhteistyötä perheen sisäisen adoption käytäntöjen kehittämiseksi.

Kansainvälisen toiminnan kotimaisina kumppaneina toimivat Ulkoasiainministeriön ihmisoikeusyksikkö, Seta ja Amnesty. Ihmisoikeusyksikkö rahoitti osaltaan yhdistyksen kansainvälistä toimintaa.

#### **4. Kansainvälinen toiminta**

Vuoden 2010 aika yhdistys liittyi jäseneksi ILGAan (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex association), joka on maailmanlaajuinen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjärjestöjen kattojärjestö. ILGAN kautta yhdistyksestä tuli myös Ilga-Europen, eurooppalaisten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjärjestöjen kattojärjestön jäsen.

Vuoden 2010 aikana yhdistys toimi aktiivisesti Euroopan sateenkaariperheyhdistysten verkostossa NELFAssa (Network of European LGBT Families Associations). Yhdistys oli käynnistämässä verkostoa vuonna 2009. Syyskuussa 2010 verkosto järjesti ensimmäisen suuren, Sateenkaariperheiden Eurooppa-päivä-tapahtuman Pariisissa. Kaksipäiväiseen tapahtumaan osallistui yli 500 ihmistä ympäri Euroopan. Yhdistys oli hankkinut tapahtumaan neljä suomalaista puhujaa ja järjestänyt rahoituksen heidän osallistumiseen.

Huhtikuussa kaksi yhdistyksen edustajaa osallistui verkoston verkostoitumismatkaan Brysselissä. Brysselissä yhdistys tapasi Ilga-Europen, Europarlamentin LGBT-Intergroupin, komission ja merkittävimpien eurooppalaisten perhejärjestöjen edustajia. Verkoston kutsujana toimi MEP Sirpa Pietikäinen, joka puhui myös Pariisin tapahtumassa. Sateenkaariperheet ry:n puheenjohtaja esitteli NELFAn toimintaa kahdessa workshopissa Ilga-Europen vuosikokouksessa Haagissa lokakuussa ja Ilgan vuosikokouksessa Sao Paulossa joulukuussa.

Vuoden 2010 aikana verkosto on valmistellut sääntöjä, jotta se voisi vuoden 2011 aikana järjestäytyä itsenäisenä yhdistyksenä, jonka kotipaikkana on Bryssel. Perustettavan järjestön on tarkoituksena toimia

kaikkien eurooppalaisten sateenkaariperhejärjestöjen kattojärjestönä. Läheistä yhteistyötä tehdään eurooppalaisten perhekattojärjestöjen, Ilga-Europen ja Transgender-Europen kanssa.

Heinäkuussa yhdistyksen puheenjohtaja osallistui kutsuttuna asiantuntijana ASEMIn kymmenenteen epäviralliseen ihmisoikeusseminaariin Manilassa. Seminaarin teemana oli sukupuolten välinen tasa-arvo ja hlbt-oikeudet. Kolmen päivän aikana asiantuntijoiden käymien ryhmäkeskustelujen pohjalta työstettiin laaja muistio toimenpide-ehdotuksineen, joka julkaistiin loppuvuodesta 2010.

Lokakuussa yhdistys osallistui ensimmäistä kertaa jäsenenä Ilga-Europen vuosikokoukseen Haagissa. Yhdistys on vuoden 2010 aikana tehnyt tiivistä tiedotus-, kehittämis- ja tutkimusyhteistyötä Ilga-Europen perhetoiminnan kanssa. Yhdistys on osallistunut Euroopan laajuisen kyselytutkimuksen valmisteluun ja suunnitteluun. Yhdistyksen puheenjohtaja oli ehdolla Ilga-Europen hallitukseen, mutta ei tullut valituksi.

Joulukuussa yhdistyksen puheenjohtaja osallistui Ilgan maailmankonferenssiin Sao Paulossa, missä hän veti työryhmätyöskentelyn otsikolla Reclaiming the Family ja esitteli myös NELFAn toimintaa.

## 5. Kehittämis- ja julkaisutoiminta

Vuoden 2010 kesällä yhdistys julkaisi täysin uudistetun version Sateenkaariperheen ABC-kirjasta. Aiemmin maksullisena kirjana julkaistu teos julkaistiin nyt maksuttomana nettiversiona yhdistyksen nettisivuilla Seta-säätiön myöntämällä apurahalla. Teoksen päivitti alkuperäinen kirjoittaja Tiia Aarnipuu. Teos on ollut jo vuosikymmenen ajan Suomen luetuin sateenkaariperheitä käsittelevä teos.

Lastensuojelun Keskusliiton EroNeuvo -hankkeen kanssa on tehty toimintavuoden aikana yhteistyötä toimitettaessa ero-opasta eroaville tai eron uhan alla eläville sateenkaariperheille. Kehitystyölle saatiin Seta-säätiön apuraha keväällä 2010. Opas julkaistaan perinteisenä paperisena kirjasena vuoden 2011 aikana.

Vuoden 2010 aikana kerättiin käsikirjoituksia sateenkaariperheitä käsittelevistä lasten kuvakirjoista. Vuonna 2011 haetaan apuraha lasten kuvakirjan teettämiseksi ja painattamiseksi.

Väestöliiton Perhenetti-hankkeen yhteistyökumppanina suunniteltiin vauvaperheiden neuvontapalvelua nettiin. Hankkeelle saatiin rahoitus joulukuussa 2010. Hankkeen ensimmäisenä pilottina toimi Vastaama-hanke Espoossa, jonka toimintaan yhdistys myös osallistui.

## 6. Koulutustoiminta

Koulutustoiminnassa pyrittiin kehittämään sateenkaariperheiden hyvinvointiin liittyvää asiantuntijuutta niin yhdistyksessä kuin ammattilaisten ja koko yhteiskunnan keskuudessa. Asiantuntijuutta pidettiin yllä ja kehitettiin verkostoituvalla työotteella, perhetutkimuksen ja -politiikan seuraamisella, jäsenkyselyillä, keräämällä tietoja paikallistapaamisista ja leiritoiminnasta, kirjaamalla yhteydenottopyyntöjen aiheet, ohjaamalla opinnäytetöitä ja järjestämällä seminaareja ja muita tapahtumia.



Vuoden 2010 aikana yhdistys ei itse järjestänyt omia koulutustilaisuuksia, mutta vieraili lukuisissa muiden järjestämissä koulutustilaisuuksissa puhumassa perheiden moninaisuuden kohtaamisesta ja sateenkaariperheiden tarpeista. Kouluttamisesta vastasivat puheenjohtaja, hallituksen jäsenet ja sateenkaariperhekouluttajaryhmä. Vuoden aikana osallistuttiin kouluttajana ainakin seuraaviin selvästi koulutuksellisiin tilaisuuksiin:

- Helsingin seudun Setan ryhmäohjaajakoulutus 10.3.
- Kirkon lapsityönohjaajien ja lapsityön teologien neuvottelupäivät 18.3.
- Turun adoptioviranomaisten koulutus perheen sisäisestä adoptiosta keväällä
- Pelan adoptiotyöntekijöiden koulutus perheen sisäisestä adoptiosta keväällä
- Itsellisten äitien koulutustilaisuus keväällä
- Diakin koulutustilaisuus Sateenkaariperheet palveluiden käyttäjinä 5.5.
- Kansainvälisesti adoptoitujen aikuisten paneelikeskustelu 22.5.
- Metropolian koulutustilaisuus Nuoren seksuaalinen identiteetti ja orientaatio 10.6.
- Häät&Rakkaus –messut: Sateenkaarevat häät ja rakkaus 17.10.
- Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton koulutus Sateenkaariperheiden kohtaaminen 9.11.
- Suomen Fertilitteettiyhdistyksen koulutus perheiden moninaisuudesta 19.11.

Yhdistys tukee sateenkaariperheitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa laajalla opinnäytetöiden neuvontatoiminnalla, konsultoimalla tutkimushankkeita, listaamalla nettisivuilla tutkimustarpeita ja etsimällä vapaaehtoisia tutkimukseen osallistujia. Vuoden 2010 aikana yhdistyksen aktiivit neuvoivat noin 40 opinnäytetyöntekijää. Opinnäytetyöntekijät perehtyivät sateenkaariperheteemoihin ja toimivat omissa opiskeluryhmissään sateenkaariperhetietouden asiantuntijoina ja kouluttajina.

Sateenkaariperheillä ja Setalla oli yhteinen esittelypöytä hää- ja rakkausmessuilla 15.–17.10.2010. Sateenkaariperheet järjestivät päivittäin messulavalla tietoisuuden aiheena sateenkaareva rakkaus ja häät. Messuvieraita muistutettiin rakkauden ja parisuhteen moninaisuudesta sekä tarjottiin ideoita ja ajatuksia häiden suhteen. Messupöydässä myytiin Sateenkaariperheiden tuotteita ja jaettiin tietoa sateenkaariperheistä.

## 7. Neuvontatoiminta

Yhdistyksen merkitys neuvonnan antajana jatkoi kasvuaan vuoden 2010 aikana. Lainsäädännössä on viime vuosina tapahtunut monia edistysaskeleita, joiden myötä perheet ovat saaneet pääsyn ennen tavoittamattomissa oleviin etuuksiin ja juridisiin suhteisiin. Uuden lainsäädännön soveltaminen käytäntöön on kuitenkin osoittautunut monessa tilanteessa hyvin hankalaksi. Soveltamisongelmiin liittyviä kyselyitä vastaanotetaan yhdistyksessä koko ajan enemmän.

Yhdistyksen neuvoa haetaan puhelimitse, sähköpostitse, kirjeitse, internetin keskusteluforumilla ja tilaisuuksissa. Neuvontatehtävää toteuttavat ennen kaikkea hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet. Lisäksi paikallistapaamisten vetäjien merkitys on korvaamaton. Neuvoa hakevat perheiden lisäksi opiskelijat, ammattilaiset ja toimittajat.

Koska yhdistyksen toiminta perustuu täysin vapaaehtoistyölle, yhteydenotoista on mahdotonta pitää kirjaa. Yhteydenotot tulevat myös niin monille ja niin montaa eri reittiä, että yhteydenottojen määrän raportoinnissa on nojattava valistuneisiin arvioihin. Seuraavassa taulukossa on ensimmäisessä sarakkeessa vain puheenjohtajan saamat yhteydenotot ja niistäkin vain ne, jotka ovat tulleet sähköpostitse. Toisessa sarakkeessa on arvioitu varovaisesti yhteydenottojen kokonaismäärää huomioiden kaikki neuvontaa antavat henkilöt ja eri neuvontakanavat.

Neuvonnan tyyppi	Puheenjohtajan sähköpostissa	Kaikki yhteydenotot (arvio)
Etuutta koskeva neuvonta	9	70
Lakineuvonta	12	70
Elämäntilanteeseen liittyvä neuvonta	12	200
Yhdistyksen toimintaan liittyvä neuvonta	9	200
Opinnäytetyöntekijän neuvonta	12	40
Toimittajan neuvonta/avustaminen	22	40
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>76</b>	<b>620</b>

## 8. Vertais- ja tukitoiminta

Yhdistyksen keskeisiä vertaistoiminnan muotoja olivat leiritoiminta, internetin keskustelufoorumi ja erilaiset vertaistapaamiset. Tapaamistoimintaa järjestettiin seitsemällä paikkakunnalla. Paikallisten yleisten tapaamisten lisäksi järjestettiin erityisryhmien tapaamisia ja lukuisia vapaa-ajan toiminnan yksittäisiä tapaamisia. Isäryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa Helsingissä. Uusi avioliitossa naisen kanssa olleiden miesten suljettu keskusteluryhmä kokoontui syksyn aikana kolme kertaa ja jatkaa toimintaansa vuonna 2011. Miesten ryhmien yhteiselle sähköpostilistalle kuului 25 miestä.

### *Jäsenet ja muut perheet*

Sateenkaariperheet ry:n jäsenmäärä oli vuoden lopussa 596 jäsentä. Toimintansa kautta yhdistys tavoitti satoja henkilöitä, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä. Suurin osa yhdistyksen tilaisuuksiin osallistuneista perheistä ei ole yhdistyksen jäseniä. Yhdistyksen keskustelufoorumille oli vuoden loppuun mennessä kirjautunut yli tuhat henkeä.

Suurin osa jäsenistöstä ja palveluita käyttävistä muista vanhemmista ja vanhemmuutta suunnittelevista henkilöistä oli naisia. Miehiä tavoitettiin erityisesti miehille kohdennetulla toiminnalla ja erityisen vahvasti neuvontapalveluiden kautta. Jäsenistössä painottuvat myös pienten lasten perheet ja perheet, joiden lapset eivät ole syntyneet heterosuhteessa. Heterosuhteessa vanhemmaksi tulleiden miesten toiminta käynnistettiin toimintavuoden aikana suljettuna keskusteluryhmänä. Vanhempien lasten perheitä tavoiteltiin tekemällä syksyllä kyselytutkimus varhaisnuorten ja nuorten oman toiminnan järjestämisestä.

### *Paikalliset perhetapaamiset ja tapahtumat*

	Osallistujien määrä paikallistapaamisissa
Helsinki	500
Turku	200
Oulu	150
Kuopio	40
Jyväskylä	200
Tampere	200
Rovaniemi	60
YHTEENSÄ	1350

Pääkaupunkiseudun tapaamisia järjestettiin kerran kuukaudessa Oulunkylässä Mäkitorpan leikkipuistossa (kevät) ja Kalliossa leikkipuisto Linjassa (syksy). Tapaamisissa kävi keskimäärin 40 henkilöä tilaisuutta kohden. Pride-viikon yhteydessä järjestettiin avoin perhetapaaminen, jossa kävi 60 henkilöä ja ”Kuinka lapsia tehdään”- keskustelutilaisuus, jossa alustajana toimi tutkija, perheaktivisti Anna Moring. Osallistujia tilaisuudessa oli 40.

Turussa tapaamisia oli kuukausittain Seikkailupuiston seikkailutalossa. Tapaamisissa oli kävijöitä keskimäärin 20 henkilöä kerrallaan yhteensä vähintään kymmenestä perheestä. Uusia perheitä tuli vuoden mittaan mukaan tapaamisiin. Suurin osa tapaamisista oli vapaamuotoisia. Marraskuun tapaamisessa tutustuttiin sateenkaariperheteemaisiin kirjoihin. Keväällä, toukokuussa, oli perhetapaamisten lisäksi aikuisten toimintana Pilates-tutustumiskerta KSL:n tuella.

Oulussa tavattiin kesää lukuun ottamatta kerran kuukaudessa Avoimella päiväkodilla. Tapaamisissa on käynyt kerralla keskimäärin 15 henkilöä. Osassa tapaamisista on ollut jokin teema. Esimerkiksi syksyllä käytiin luontoretkeillä ja talvella laskemassa mäkeä.

Kuopiossa tapaamisia oli vain keväällä. Syksyn aikana tapaamisia ei järjestetty, koska vetovastuullista vapaaehtoista ei vielä löytynyt edellisen lopetettua monen vuoden jälkeen. Kävijöitä oli kevään

muutamassa tapaamisessa keskimäärin 10 henkilöä. Yhden kerran järjestettiin monikkoperheiden kanssa yhteinen perhejuhla, jonka järjestivät lastenhoitajaopiskelijat.

Jyväskylässä oli tapaamisia kerran kuukaudessa. Tapaamiset pidettiin Keljon kirkon kerhotiloissa. Kussakin tapaamisessa on käynyt keskimäärin 20 henkilöä. Tapaamiset olivat vapaamuotoisia keskustelun ja lasten leikin merkeissä.

Tampereella tavattiin säännöllisesti kerran kuussa pääosin Napapiirin tiloissa ja kesällä oli puistotapaamisia Sorsapuistossa ja Pyynekällä. Tapaamisissa on ollut keskimäärin 20 henkilöä. Kävijöitä tapaamisissa oli vähemmän kuin edellisellä vuonna. On keskusteltu ajankohtaisista lapsiperheisiin liittyvistä asioista, erityisesti perheen sisäisestä adoptiosta ja seurattu perheiden adoptioprosesseja.

Uutena toimintana vuonna 2010 käynnistettiin perhetapaamiset Rovaniemellä. Rovaniemellä tavattiin vaihtelevasti ja osanottajia oli muutamista perheistä.

## **Leiritoiminta**

Talven 2010 perheleiri järjestettiin Lapualla Wanhan Karhumäen leirikeskuksessa 12–14.2. Talvileirin aikuisten aiheena oli nyky-yhteiskunnassa sateenkaariperheenä eläminen. Leirille osallistui 60 henkilöä eri puolilta Suomea. Tarjolla oli perheen yhteistä ohjelmaa, lapsille suunnattua puuhaa sekä ammattilaisen vetämää aikuisten omaa ohjelmaa ja aikuisten omaa iltaohjelmaa. Leirin yhteydessä järjestettiin myös yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous.

Sateenkaariperheissä eläville peruskouluikäisille lapsille ja nuorille ei järjestetty omaa koululaisleiriä vuonna 2010, vaikka koululaisten toiminnan kehittäminen on yksi toiminnan painopisteistä. Alustavien kyselyiden ja ennakoilmoittautumisten perusteella leirin leirityöryhmään ei löytynyt halukkaita vapaaehtoisia vanhempia eikä leirin kalliin hinnan vuoksi ennakoilmoittautumisia tullut riittävästi. Leirin hinta lasta kohden olisi ollut noin 200–300 euroa, koska leirille ei ollut saatu rahoitusta. Koululaisten leirin jääminen väliin kolmen onnistuneen vuoden jälkeen haluttiin korvata järjestämällä kesän perheleirin yhteyteen koululaisten rinnakkaisleiri.

Kesän perheleiri järjestettiin Virroilla, Marttisen nuorisokeskuksessa 22.–25.7.2010. Koululaisille oli suunniteltu oma kokonaisuus perheleirin yhteyteen. Leirille osallistui yhteensä 116 henkilöä. Leirillä oli aiempaan tapaan ohjelmaa sekä perheille yhdessä että lapsille ja aikuisille erikseen. Leirin aikana aikuisille oli kolme muutaman tunnin mittaista ohjelmaosuutta, joiden aikana lapset olivat ikäryhmittäin lastenhoitajien kanssa. Aikuisten keskusteluja veti sosiaalikasvattaja Merja Rankinen, joka on Transtukipisteen entinen perhetyöntekijä. Iltaisin lasten nukahdettua lastenhoitajat astuivat vuoroon ja aikuiset saivat nauttia vain heille suunnatusta iltaohjelmasta. Lapsilla oli mahdollisuus omiin puuhiin oman vetäjän ohjauksessa. Koululaisten työpajoina toteutettiin esimerkiksi taikuri-ilmapallokoulu. Leirimaksuun oli vähävaraisten perheiden mahdollisuus hakea leiritukea yhdistyksen hallitukselta, joka oli suuruudeltaan enintään 50 % leirin hinnasta. Hallitus myönsi tuen kahdelle perheelle.

Toimintaa koordinoi kunkin leirin osalta oma leirityöryhmä, jonka yhdistyksen hallitus nimesi alkuvuodesta. Leirien aikana työstä vastasivat leiritoimikunnan lisäksi myös tuntipalkkaiset leiriohjaajat, lastenhoitajat ja luennoitsijat. Kunkin leirin budjetti hyväksyttiin hallituksessa ennen ilmoittautumisten avaamista. Leirien

suunnittelun ja talouden toteutumista seurattiin jokaisessa hallituksen kokouksessa. Kunkin leirin osallistujilta kerättiin kirjallinen palaute, joka käsiteltiin hallituksessa.

## ***Muut tapahtumat***

Helsingin seudun Setan Pride -tapahtuma järjestettiin Helsingissä 3.7.2010, johon myös Sateenkaariperheet ry osallistui. Sateenkaariperheet kokoontuivat perinteiseen tapaan Kaisaniemen puistoon perhepiknikille, jossa valmistauduttiin kulkueeseen. Kulkueen mukana kuljettiin Senaatintorilta puistojuhlaan Hesperian puistoon Töölönlahdelle. Puistossa yhdistyksellä oli oma myyntipöytä. Ennen Pride –tapahtumaa yhdistys järjesti 2.7.2010 ”kuinka lapsia tehdään” –illan ja 30.6. isäryhmän tapaamisen

Oulun Seta järjesti oman Pride-tapahtuman Oulussa. Sateenkaariperheet ry osallistui tilaisuuteen omalla myyntipöydällä.

## **9. Viestintä**

Toimintavuoden aikana nettisivujen tekninen julkaistualusta uusittiin, minkä myötä kaikille hallituksenjäsenille ja paikallisvastaaville voitiin antaa mahdollisuus päivittää sivuja. Uudistuksen myötä sivusto tulee pysymään paremmin ajan tasalla. Samassa yhteydessä sivuille tuotettiin englannin-, ruotsin- ja venäjänkieliset osiot.

Syksyllä yhdistys avasi oman Facebook-sivustonsa ja käynnisti viikoittaiset statuspäivitykset. Sivuston kautta tiedotetaan tapahtumista ja esimerkiksi uutiskirje julkaistaan myös Facebookissa.

Jäsenkirjettä kehitettiin vuoden aikana sähköisen uutiskirjeen suuntaan. uutiskirjettä julkaistiin 5 kertaa vuoden aikana. Vuonna 2010 otettiin käyttöön myös uusi uutiskirjeen ja kyselyjen toteuttamistekniikka Surveypal. Uutiskirjeistä voidaan nyt rakentaa interaktiivisia ja niillä voidaan jokaisen kirjeen yhteydessä kerätä palautetta, ilmoittautumisia ja tietoja sekä jäsenistöltä että yhteistyökumppaneilta. Kaikki tiedotus hoidettiin myös yhdistyksen oman verkkokeskustelufoorumien kautta. Foorumille on rekisteröitynyt yli tuhat käyttäjää.

Sateenkaariperheet ry hyväksyi vuoden 2010 vuosikokouksessa poliittiset tavoitteet vuosille 2010–2015. Yhdistyksen ulkoinen viestintä pyrki ennen kaikkea viemään näitä tavoitteita poliittisten toimijoiden ja palveluntarjoajien tietoon eri tavoin. Luvussa kaksi on listattu vuoden aikana lähteneet tiedotteet. Kesällä ryhdyttiin lähettämään uutiskirjettä myös yhteistyökumppaneille hyvin laajalla osoitteistolla. Uutiskirjeen sisältö muuttui tämän myöten aiempaa hieman yhteiskunnallisemmaksi.

Yhdistys välittää tietoa lapsiperheiden moninaisuudesta sekä omasta toiminnastaan myös jakamalla esitteitään, tekemällä koulutuskäyntejä sekä osallistumalla erilaisiin seminaareihin ja tapahtumiin. Yksi merkittävä viestinnän muoto on toimittajien kanssa tehtävä yhteistyö. Yhdistyksen toimijoihin otti vuoden aikana yhteyttä arviolta 40 toimittajaa. Osa toimittajista halusi tehdä haastattelun yhdistyksen edustajan

kanssa, mutta suurin osa halusi ehdotuksia näkökulmasta, tietoja kirjoittamansa artikkelin pohjaksi tai haastateltavia perheitä.

## 10. Talous

Vuoden 2010 aikana jatkettiin yhdistyksen taloudellisten resurssien järjestelmällistä kasvattamista. Yhdistyksen toiminta on ollut jo vuosia hyvin laajaa ja laadukasta. Taloudellisten edellytysten kehittyminen on laahannut jäljessä. Varsinaisen toiminnan kulujen määrä kasvoi vuoden 2009 reilusta 10 000 eurosta vuoden 2010 yli 20 000 euroon. Vuoden 2011 budjetti on jo melkein 40 000 euroa. Toimintavuoden aikana haettiin ja saatiin uusia avustuksia ennen kaikkea Seta-säätiöstä ja Ulkoasiainministeriön Ihmisoikeusyksiköstä. Joulukuussa täyttyi unelma RAYn avustuksesta kun yhdistyksen leiritoiminnalle myönnettiin kohdennettu avustus. Haettua yleisavustusta ei vielä myönnetty.

Jäsenmaksukertymä pysyi ennallaan, mutta muu oma varainhankinta ennen kaikkea itse askarrelluilla tuotteilla kasvoi entisestään. Vuoden aikana suunniteltiin ja tilattiin yhdistykselle omat T-paidat varainhankinnan tulevaisuuteksi. Varainhankinnan kehittämiseksi yhdistys avasi nettikaupan yhdistyksen sivuilla marraskuussa 2010. Nettikaupan lisäksi tuotteita myytiin Helsingin ja Oulun Pride-tapahtumissa sekä eri kaupunkien tapaamisissa. Varainhankinnan askartelutalkoita järjestettiin muutamassa kaupungissa vuoden aikana.

Keräystuloja ei vuonna 2010 kertynyt, yhdistys sai yhden merkittävemmän lahjoituksen. Setan kautta saatu avustus pysyi edelleen nimellisenä. KSL-tuotot pysyivät samoina, koska ne liittyvät toistuviin tapahtumiin. Toiminnan tuotot pysyivät korkealla ja koostuvat yksinomaan leirimaksuista.

Taloudellisesti yhdistyksen vuosi oli ylijäämäinen toista vuotta peräkkäin. Tilikauden ylijäämä oli 633,97 euroa ja yhdistyksen oma pääoma 1757,91 euroa.

## 11. Hallinto

Yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous järjestettiin talvileirin yhteydessä 13.2.2010 Lapualla. Koska teknisen seikan vuoksi tilinpäätöstä ei pystytty vahvistamaan varsinaisessa vuosikokouksessa, kutsuttiin yhdistyksen jäsenet ylimääräiseen kokoukseen 14.3.2010 Helsingissä.

Vuoden 2010 hallitus valittiin varsinaisessa vuosikokouksessa. Hallitukseen valittiin puheenjohtaja, kuusi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Hallitus järjestäytyi ensimmäisessä kokouksessa 14.3. ja asetti vastualueet kullekin hallituksen jäsenelle seuraavasti:

Juha Jämsä	Puheenjohtaja
Anna Kivinen	Varapuheenjohtaja, leirivastaava
Satu Sorjonen	Sihteeri
Emma Kuntsi	Taloudenhoitaja
Sini Huttunen	Jäsenvastaava

Sari Miettinen	Opinnäytetyövastaava
Maarit Nissilä	Varainhankintavastaava
Kaisa Niittynen	Varajäsen
Anna Moring	Varajäsen

Hallitus kokoontui kauden aikana seitsemän kertaa, joista yhden kerran sähköpostissa ja yhden kerran vuoden 2011 puolella ennen vuoden 2011 vuosikokousta 5.2.2011. Hallitus kokoontui Helsingissä(4 kertaa), Lohjalla (kerran) ja Ylöjärvellä (kerran). Hallitus asetti toimintakautensa aikana työryhmät kesän 2010 perheleirille, talven 2011 perheleirille ja kesän 2011 koululaisten leirille.

Vuoden 2010 aikana yhdistyksen hallintoa kehitettiin monin tavoin, jotta yhdistyksellä olisi valmiudet työnantajuuteen ja nykyistä suurempaan budjettiin kun yhdistykselle myönnetään RAYn yleisavustus. Toimintavuoden aikana siirryttiin käyttämään uudenlaista tuloslaskelma pohjaa talousarvioiden osalta. Vuoden 2010 tilinpäätös tehtiin vielä edellisellä pohjalla. Uusi tilikartta ja kustannuspaikat määriteltiin ja hankittiin uusi nettiympäristössä toimiva taloushallintaohjelmisto, jotta vuoden 2011 alusta voidaan kirjanpitoa ryhtyä tekemään kustannuspaikoittain, ja jotta talouden seuranta ja tilitykset hoituvat joustavammin taloudenhoitajan ja puheenjohtajan yhteistyönä. Uusi tilikartta on huomattavasti aiempaa pohjaa yksityiskohtaisempi.

Hallitusten kokousten esityslistat on valmisteltu huolellisesti ja pöytäkirjoja kehitetty toiminnan raportointia ja seuranta paremmin tukeviksi. Toimintasuunnitelmat, talousarviot ja toimintakertomukset on tehty huomattavasti aiempaa laajemmassa muodossa toiminnan kehittämisen ja seuraamisen parantamiseksi. Hallitus työsti vuoden 2010 aikana viestintäsuunnitelmaa ja varautui työstämään seuraavan vuoden aikana talous-, hallinto- ja henkilöstöohjetta.